

A DÉL-DUNÁNTÚL KÖZÉPFOKÚ VONZÁSKÖRZETEINEK TERÜLETI RENDJE

**(Egy felmérés eredményei és tanulságai
a vonzaskörzet-kutatások szempontjából)**

**(The Territorial Order of the Medium-Level Catchment Areas
of South Transdanubia)**

HAJDÚ ZOLTÁN

Bevezetés

A Dél-Dunántúl (Baranya, Somogy, Tolna, Zala megye) 18 009 km²-es területével az ország összterületének 19,4%-át, az 1,3 millió főt némileg meghaladó lakosságával az ország lakosságának 12,6%-át teszi ki. A 74 fő/km²-es népsűrűségével messze elmarad az országos átlagtól (111 fő/km²). A térség városodása és városiasodása a Budapest nélkül számított vidéki átlag körül van, egyes vonatkozásokban meghaladva, más tekintetben alatta maradva annak.

A vonzaskörzet-kutatások módszerei között régóta jelen van a településen élők (a települések vezetői) véleménynyilvánítására alapozott vonzaskörzeti kapcsolatfeltárás. (1828-ban már ezzel a megkérdésezés módszerrel mérték fel a piaci vonzaskörzeteket). Minden ilyen felmérésben jelen van egyfajta „tömeges szubjektív elem”, de a lényegét tekintve a módszer megbízható kiinduló pontokat nyújt egy térség belső kapcsolatrend-szerének feltárásához.

A Dél-Dunántúl településhálózatának jellemző vonásai

Magyarország történetileg kialakult térszerkezeti és településhálózati alapjellemezője, hogy „fővárostúlsúlyos”. Budapest az ország lakossága mintegy 20%-ának ad otthont, s ennél általában hangsúlyosabb a más tekintetben elfoglalt pozíciója. A gazdaság, a kultúra, a döntési kompetenciák jelentős részben a fővároshoz kötöttek.

Minden közlekedési és térszerkezeti nagytérségi erővonal a főváros felé, vagy a fővároson keresztül épült ki. A főváros és az ország nagytérségei között alakultak ki a leg-szorosabb kapcsolatok. A főváros önmaga köré integrálja a nagytérségeket, egybeszer-

vezi az országot, s ezen túl a centrális közlekedési hálózaton keresztül mintegy „ellen-
őrző” az ország nagytérsegei közötti kapcsolatokat.

A Dél-Dunántúl meghatározó térszerkezeti vonalai is a főváros irányába rendeződnek. Az ország makrotérsegei struktúrájában jelentőséggel bír a Letenye–Nagykanizsa–Balaton–Budapest, valamint a Barcs–Pécs–Szekszárd–Paks–Budapest térszerkezeti vonal. A térségen belül elemeiben egyre inkább megjelenik egy Zalaegerszeg–Nagykanizsa–Kaposvár–Pécs–Szekszárd belső erővonal, illetve a fejlődési pontokat összekapcsoló egyfajta – egyes szakaszaiban ma még inkább csak képzeletbeli – tengely.

A belső térkapcsolatok intenzitását tekintve a Dél-Dunántúl elmarad a Budapest-környék és Észak-Dunántúl mögött, de egyértelműen megelőzi az Alföldet. Térszerveződését tekintve a Dél-Dunántúl nem zárt körzet, s a „nem hivatalos körzetközpont” – Pécs – nem képes a térség térszerkezeti kapcsolatait koncentrálni.

Az egyes megyék belső térkapcsolatszerkezete erősen eltérő, amelynek részben az az oka, hogy teljesen más a megye–megyeszékhely közötti demográfiai és gazdasági potenciálmegoszlás.

Baranya Pécsre koncentráló térszerkezetet mutat. A megye és a város összlakosságának mintegy 40%-a él a megyeszékhelyen. Ez azt jelenti, hogy Pécs kétszer akkora túlsúllyal van jelen Baranya életében, mint Budapest az országában.

Somogy megyében Kaposvár „Budapest súlyú” szerepet játszik, a lakosság mintegy 20%-a él a megyeszékhelyen. A Balaton-part városai rendkívül sajátos térszerkezetformáló szereppel bírnak. A megyéhez tartozó, szinte megszakítás nélkül beépített partszakasz különösen nyáron alakít ki sajátos térkapcsolatokat.

Tolna megyében Szekszárd nem képes a megyén belüli térpályákat monopolizálni. A megyeszékhely a térség összlakosságának 15%-át mondhatja lakójának. A megye belső térszerkezete és erővonalai többközpontúak (Szekszárd, Bonyhád, Dombóvár, Paks, Tamási).

Zala megye Zalaegerszeg és Nagykanizsa központtal kétosztatú, de egyre inkább kialakul Hévíz–Keszthely révén a megye háromosztatúsága. Zalaegerszeg – a lakosságból való részarányát nézve – Budapest súlyúnak tekinthető megyén belül, de más vonatkozásokban a jelentősége lényegesen kisebb.

A településhálózat országos rendszerét tekintve a Dél-Dunántúl országos specifikuma mindenekelőtt a magas településsűrűségben (a 100 km²-re jutó települések száma a Dél-Dunántúlon 5, az országos átlag 3,3), aprófalvas jellégében (az ország 1860 ezer fő alatti településéből 684 a Dél-Dunántúlon van; a községek átlagos lélekszáma az országban 1340 fő körül alakul, míg a Dél-Dunántúlon ez az érték 800 fő alatt marad) ragadható meg.

A Dél-Dunántúl településállományának 48%-át teszik ki a 499 fő alatti települések. Különösen magas ezek aránya Baranya megyében (67,8%). Az 500–999 fő közötti települések aránya 23,7%, így az ezer fő alatti települések adják a térség településállományának több mint 71%-át. Ezzel szemben a 499 fő alatti településekben

él a régió lakosságának 9,2%-a, a magasabb kategóriában pedig 11,5%-a, így az ezer fő alatti lélekszámú községekben összesen a régió népességének 20,7%-a lakik.

Az 1000–1999 lakossal rendelkező települések száma mintegy 130. Ezekben a községekben az alapkérdés az, hogy meg tudnak-e kapaszkodni ebben a kategóriában, vagy lefelé csúsznak.

A nagyobb lélekszámú (2000–4999) települések (56) közül már több várossá alakult, s a községek között is több olyan van, melyek megfelelő belső erőforrásokkal rendelkeznek ahhoz, hogy teljeskörűen kiépüljön infrastruktúrájuk. (A nagyságrendi csoport funkcionálisan nem egységes. A volt járási székhelyek pl. Gyöngyös, Pács, Sásd, Villány jelentős központi funkciómaradványokkal rendelkeznek, míg mások (pl. Bóly, Berek, Nagybalaton, Kádárkút, Hőgyész, Pincehely, Simontornya, Murakeresztúr, Zala-lövő) változatos funkciószervezetet bírnak).

Az 5000–9999 lakossal rendelkező települések (9) közül mindössze Bátaszék és Szentlőrinc nem városi jogállású település. Az ebben a nagyságrendi kategóriában levő települések funkcionális értelemben kisvárosnak tekinthetők, jelentős térszervezési hagyományokkal rendelkeznek.

A 10 000–49 999 lakossal rendelkező városok (15) között Szekszárd megyeszékhelyként van jelen, Komló a gazdasági és települési átstrukturálódás kezdetén álló hagyományos iparváros, Keszthely, Siófok országos, sőt nemzetközileg is elismert üdülőváros, a többiek többfunkciós települések.

A három 50 ezer főn felüli város (Kaposvár, Zalaegerszeg, Nagykanizsa) közül az első kettő megyeszékhely. Ez a három város már rendszerjelleggel kiépült fejlett infrastruktúrával rendelkezik, a munkaerő képzettségi szintje regionális és országos tekintetben is jó. A három város mindenekelőtt a külföldi tőke megszerzése tekintetében versenytársa egymásnak.

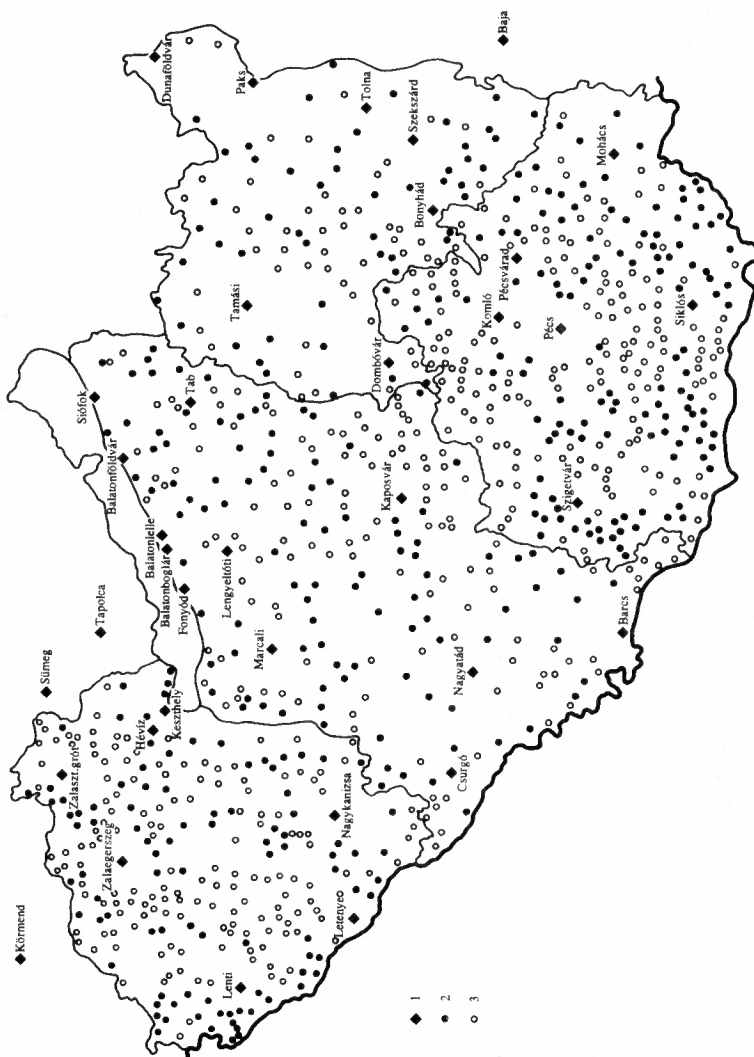
A nagyságrend másik „végletét” a több mint 170 ezres lélekszámú Pécs képezi. A város a dél-dunántúli régió virtuális központja, néhány ágazatban az egész régióra kiterjedő „területi illetékességgel rendelkezik”. A város nem képes a régió belüli kapcsolatokat teljeskörűen integrálni.

A Dél-Dunántúli középfokú vonzáskörzet-szisztémája a községi vezetők véleménye alapján

1993. decemberében az MTA RKK Dunántúli Tudományos Intézete községi kérdőívvel kívánta felmérni a négy megye belső struktúráinak állapotát. A térség minden községi önkormányzata (akkor 876) megkapta a kérdőívet, s 378 (43,2%) kitöltött kérdőív (Baranya 43,7%, Somogy 44,7%, Tolna 49,5%, Zala 38,4%) érkezett vissza. A visszaérkezés aránya némileg eltérő, s az egyes megyéken belül is sajátos (1. ábra), így a teljes körű, s minden igényt kielégítő elemzéshez kevés, de elegendő a problémák és saját

1. ÁBRA

*A községi kérdőívek visszaérkezésének területi megoszlása
(Regional breakdown of the questionnaires sent back)*

Jelmagyarázat: 1 – város, 2 – a kérdőívet kitöltve visszaküldő község, 3 – a kérdőívet vissza nem küldő község.
Szerkesztette: Hajdú Zoltán.

tosságok megfogalmazásához. (Annak is van jelzésértéke, hogy mely egybefüggő területekről nem érkezett vissza kérdőív. Elsősorban a megye- és vonzáskörzeti határokon fekvő települések vezetése „óvakodott” véleményt nyilvánítani).

A középfokú vonzáskörzetek területi rendje „perforált”, de a község – város (egyres tekintetekben községközi) kapcsolatok szokásnűsége, nagyszámú község esetében osztottsága, jól nyomon követhető.

A városi igazgatási vonzáskörzetek

Az önkormányzati közigazgatás vonatkozásában az 1990-es reform új struktúrát teremtett, melynek keretében megszűnt az önkormányzatok közötti hierarchikus viszony. A hierarchikus viszony megszüntetésével egyidőben az önkormányzati törvény lehetőséget adott az önkormányzatok önkéntes társulására.

Az állami szakigazgatásban, s egyéb közfunkciók tekintetében ma is létezik egy igazgatási kapcsolatháló, illetékességi területrendszer. A községek egy része különböző központokhoz tartozik az ágazati illetékességi területfelosztásokban. (Ha úgy tetszik a korábbi járási szint és területfelosztás „rejtetten él” tovább.)

Az igazgatási vonzáskörzetek (2. ábra) megítélése magában foglalja az önkormányzati társulások és a különböző ágazati területfelosztások általánosítását. A városok kirajzoló igazgatási vonzáskörzetei néhány kivételtől eltekintve megyehatárosak. Az igazgatási vonzáskörzetek lényegében visszatükrözik a korábbi járási struktúrát, igaz, hogy az „utolsó járási székhellyel” egybevetve több esetben némi eltérést mutatnak, elsődlegesen az 1984-es városkörnyéki konstrukció módosító hatásai miatt. A városok közül Balatonföldvár, Dunaföldvár, Hévíz, Lengyeltóti nem jelent meg igazgatási vonzáskörzeti központként.

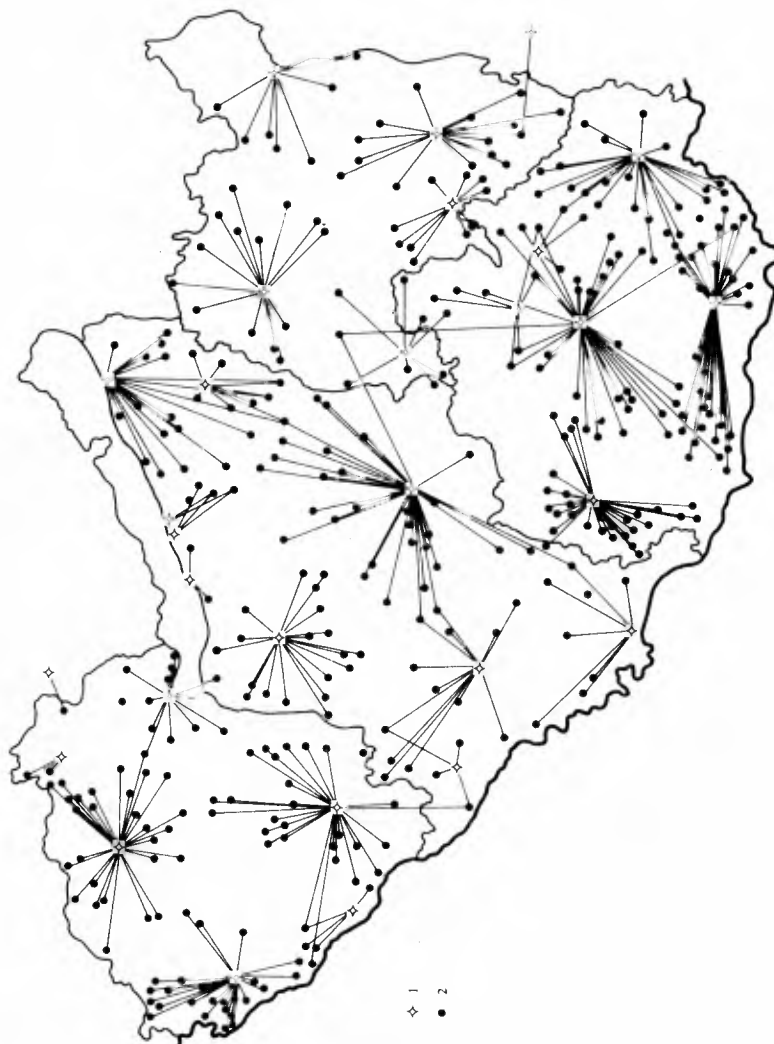
Középfokú oktatási vonzáskörzetek

Az oktatási településközi kapcsolatok – éppen az aprófalvas jelleg következtében – az általános iskolai szinttől kezdve széleskörűen megjelennek. Az iskolakötelezettség kiterjesztése a jövőben új településközi oktatási kapcsolatokat hoz majd létre.

A középfokú iskolák képzési specifikuma eltérő, így a településközi vonzáskapcsolatok tekintetében nem volt ritka, hogy egy-egy község két-három város középfokú iskolai vonzását is megjelölte.

A városok középfokú oktatási vonzáskörzeteit (3. ábra) vizsgálva mindenekelőtt azt kell megjegyeznünk, hogy a megyeszékhelyek vonzása erősen kiterjedt, s az oktatási kapcsolatok sok esetben „átnyúlhatnak” a kisvárosok domináns vonzáskörzetei felett. Ebből a szempontból különös figyelmet érdemel Kaposvár, Pécs, Zalaegerszeg. A megyehatárokon átnyúló vonzás Nagykanizsa térségében a legnyilvánvalóbb, de eseti

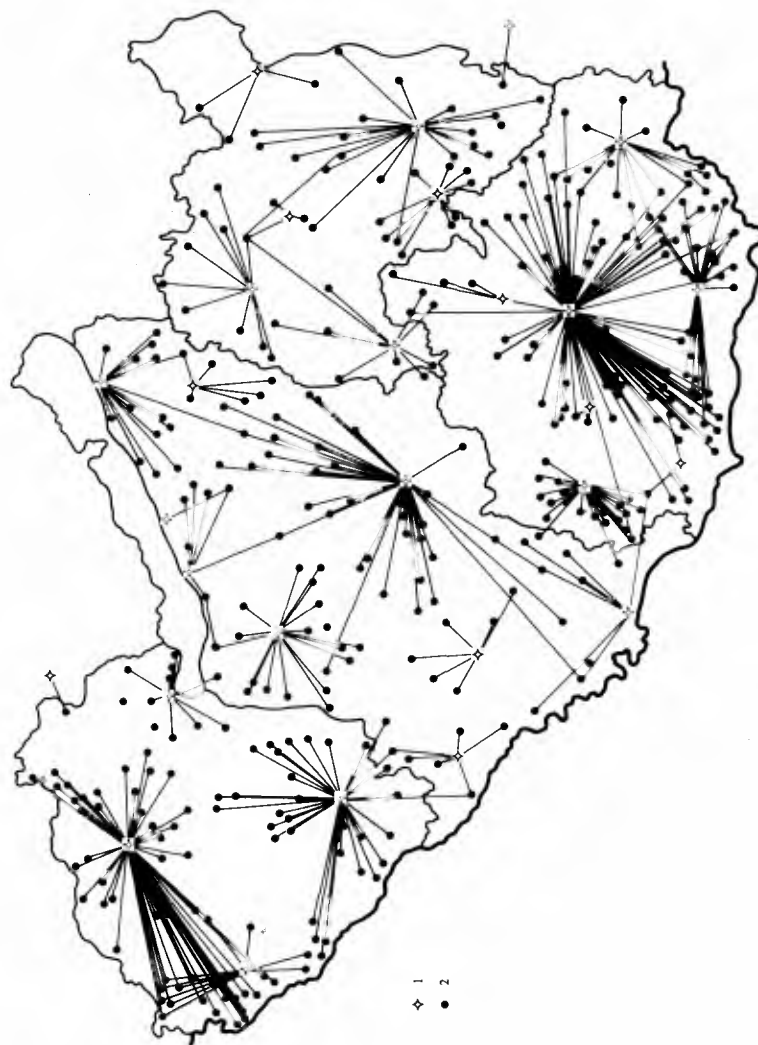
2. ÁBRA
A községi igazgatási vonzaskörzet meghatározása
(Definition of the settlement administrative catchment area)

Jelmagyarázat: 1 – igazgatási vonzaskörzet kijelölt város, 2 – község.

Szerkesztette: Hajdú Zoltán.

3. ÁBRA
A középfokú oktatási központok és vonzáskörzetek
(Centres and catchment areas of secondary level education)

Jelmagyarázat: 1 – középfokú oktatási központként megnevezett település, 2 – község.
Szerkesztette: Hajdú Zoltán.

jelleggel másutt is érvényesül. A kettős, illetve hármas vonzódás a vonzáskörzethatáron fekvő települések esetében jelenik meg nagyobb számban. A nem városi jogállású középfokú oktatási központok közül Gyöngyös, Szentlőrinc és Sellye került vonzáskörzontként megfogalmazásra.

A kereskedelmi térkapcsolatok és vonzáskörzetek

A kereskedelmi központok hierarchiája tagoltabb, mint a többi vizsgált ágazaté. Ezzel magyarázható, hogy a vonzáskörzontként megjelölt települések száma a kereskedelem tekintetében a legmagasabb (4. ábra).

Mikrotérsvégi kereskedelmi központként határozható meg a vizsgált települési körben: Zalában Letenye; Somogyban Balatonmárfiafürdő, Lengyeltóti, Fonyód, Balatonboglár, Balatonlelle, Csurgó, Balatonföldvár, Kadarkút, Tab; Tolnában Simontornya, Gyöngyös, Nagydorog, Tolna, Bátaszék; Baranyában Pécsvárad, Bóly, Villány, Sellye, Szentlőrinc, Vajszló.

Kistérségi kereskedelmi vonzáskörzettel rendelkezik: Baranyában Szigetvár, Komló, Siklós, Mohács; Somogyban Barcs, Nagyatád, Marcali, Siófok; Tolnában Bonyhád, Dombóvár, Tamási, Szekszárd, Paks; Zalában Keszthely és Lenti.

Mezőtérsvégi, s más városok kereskedelmi vonzáskörzetébe is „benyúló” vonzással, illetve kereskedelmi vonzáskörzettel rendelkezik Kaposvár, Pécs, Zalaegerszeg, valamint a nem megyeszékhely Nagykanizsa.

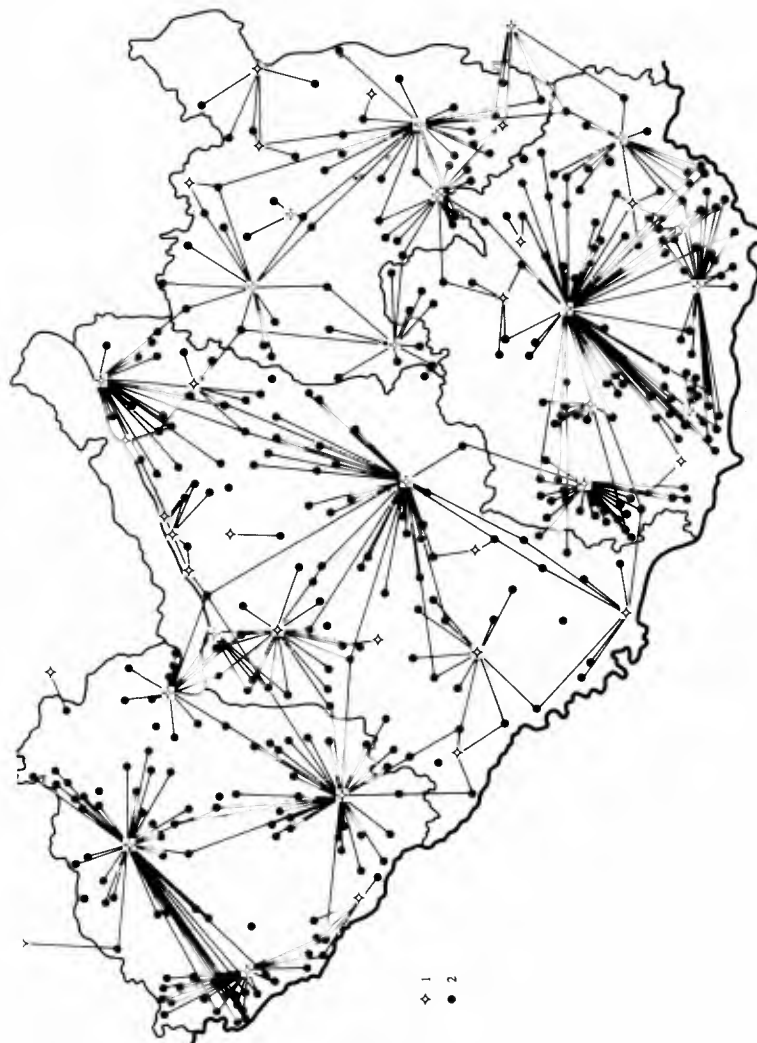
A kereskedelmi vonzáskörzetek minden más területi kapcsolatnál nagyobb mértékben, s a mindennapi életben gyakrabban lépik át a megyehatárokat. Különösen szembetűnő Baja „régión kívüli” kereskedelmi vonzó hatása.

A pénzügyi kapcsolatok

A pénzügyi településközi kapcsolatok megítélése valószínűleg a felmérés legbizonytalanabb eredményét jelenti, a pénzügyek bizalmas jellegénél fogva. Az önkormányzat folyószámlájának vezetési helye nyilvános, így annak megjelölése nem okozott gondot. A gazdasági szervezetek, vállalkozók, s különösen a lakosság pénzügyi településközi kapcsolatainak megítélése sok véletlenszerű és esetleges elemet hordozott.

A pénzügyi térkapcsolatok (5. ábra) viszonylag decentralizált képet mutatnak. A városok és történelmi járási székhelyek mellett új települések is megjelennek központként. Ez azzal magyarázható, hogy jó néhány községi takarékszövetkezet meglehetősen széles kapcsolatrendszerrel rendelkezik. A kistérségi pénzügyi kapcsolatok erőteljesen felértékelődhetnek a magángazdaság, különösen a mezőgazdaság új feltételei és lehetőségei között. A településközi pénzügyi kapcsolatok megerősíthetik a kisközpontok településhálózati pozícióit.

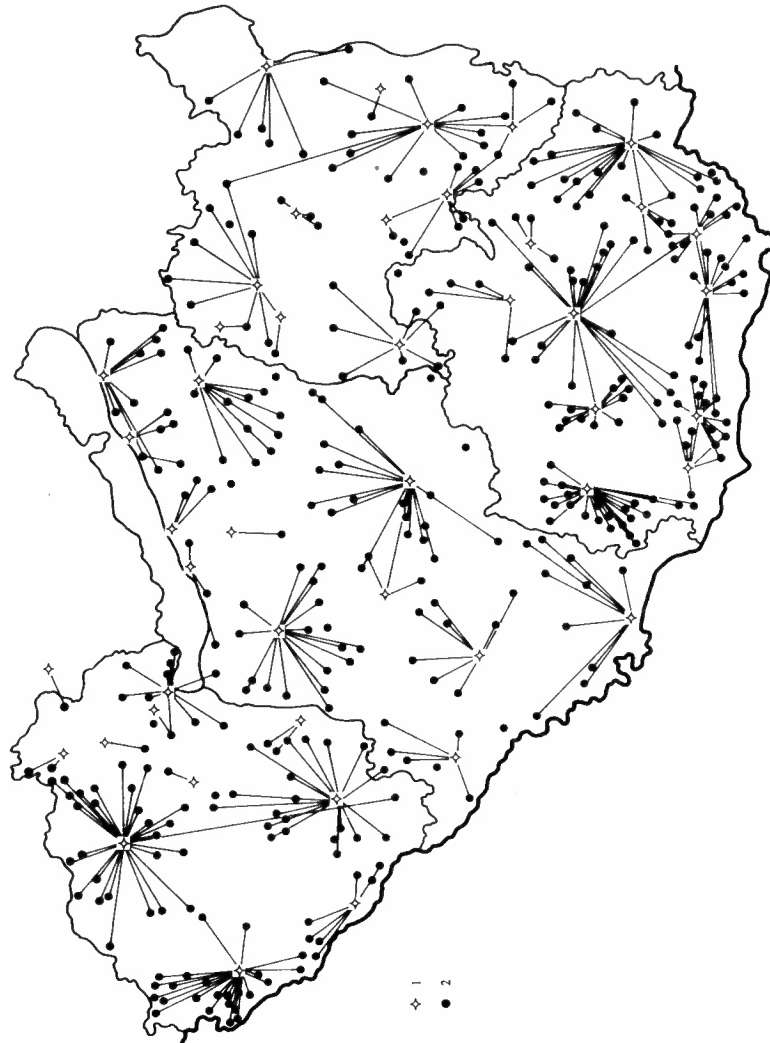
4. ÁBRA
Kereskedelmi központok és vonzáskörzetek
(Centres and catchment areas of trade)

Jelmagyarázat: 1 – kereskedelmi központként megnevezett település, 2 – község.

Szerkesztette: Hajdú Zoltán.

5. ÁBRA
Pénzügyi központok és vonzaskörzetek
(Centres and catchment areas of finance)

Jelmagyarázat: 1 – pénzügyi központként megnevezett település, 2 – község.

Szerkesztette: Hajdú Zoltán.

A szolgáltatási jellegű településközi kapcsolatok

A szolgáltatási településközi kapcsolatok (6. ábra) a pénzügyiekhez hasonlóan viszonylag decentralizáltak, de lényegüket tekintve elsődlegesen városcentrikusak, s azon belül is kitüntetett szerepük van a megyeszékhelyeknek. Néhány, a környezetében nagyobb lélekszámú és fejlettebb település (pl. Böhönye, Iregszemcse, Pincehely) először jelenik meg a településközi kapcsolatokban vonzasközpontként.

Egészségügyi vonzaskörzetek

Az egészségügyi térkapcsolatok az 1990-es évek reformjának következtében alakultak át adminisztratív úton szabályozott kapcsolatokról lényegüket tekintve nyitott kapcsolatokká. A szabad orvos- és kórházválasztás jó néhány település lakossága számára tényleges választási lehetőséget kínál, viszont a községek számottevő hányada esetében formálisnak tekinthető a „jog”, hiszen a legközelebbi orvos, illetve kórház elérése is jelentős időbe és költségbe kerül.

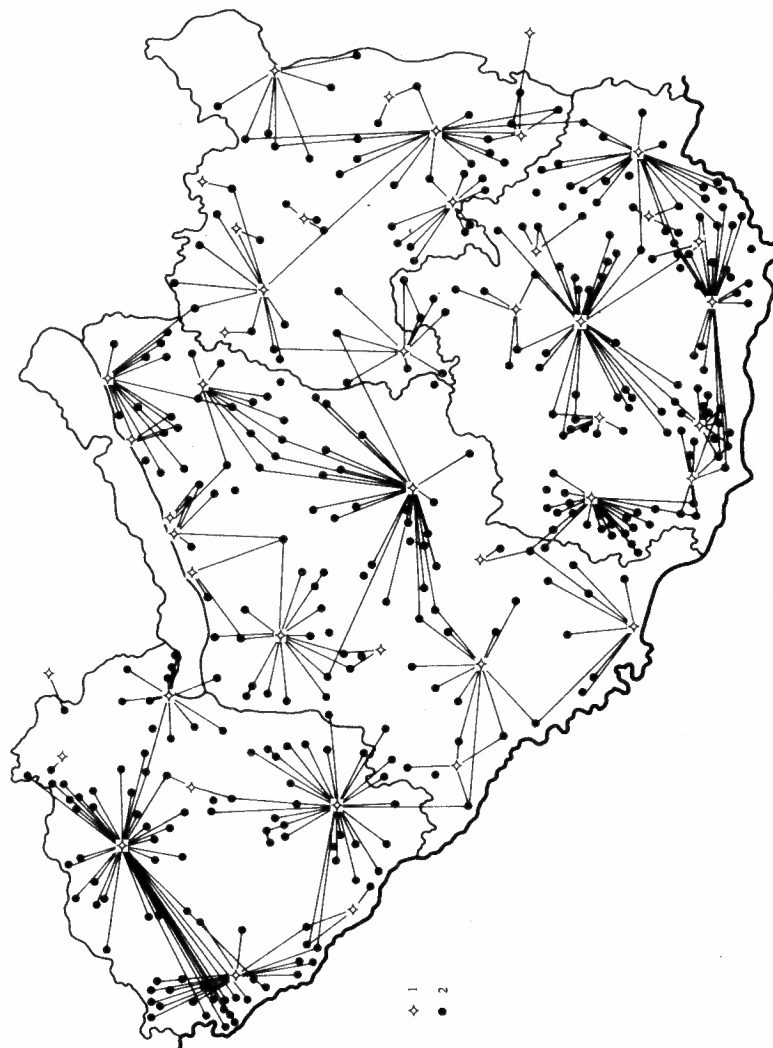
A középszintű egészségügyi térkapcsolatok tekintetében két típusú térszerveződésről kell beszélnünk: a kórházzal rendelkező települések; a csak rendelőintézzettel bíró települések körül formálódó vonzaskörzetek. Teljes értékű középfokú egészségügyi ellátásról és vonzaskörzetekről csak a kórházzal is rendelkező körzetek esetében lehet szó.

A kórházzal (is) rendelkező települések ellátó funkciója, különösen annak minősége és diverzifikáltsága között is lényeges különbségek vannak. Baranya megyében Komló, Mohács, Pécs, Siklós, Szigetvár; Somogyban Kaposvár, Marcali, Nagyatád, Siófok; Tolnában Bonyhád, Dombóvár, Pincehely, Szekszárd; Zalaiban Keszthely, Nagykanizsa, Zalaegerszeg középfokú egészségügyi vonzaskörzete tekinthető teljes értékűnek. (Tolna megyében sajátos struktúra jött létre: Pincehelyen kórház, Tamásiban rendelőintézet működik, így a két település együtt képez egy teljes értékű középfokú egészségügyi központot).

A csak rendelőintézzettel rendelkező egészségügyi központok nem nyújtanak teljes értékű középfokú egészségügyi ellátást. Ugyanakkor nő a központok súlya a betegforgalom nagyságrendjében.

A középfokú egészségügyi vonzaskörzetek (7. ábra) a vártnál kevesebb átfedést mutatnak. A vonzaskörzetek csaknem „tisztá megjelenésűek”, ami nem fejezi ki a központok minőségi különbségeinek vonzó hatását. Viszonylag kevés a megyehatárt átlépő kapcsolat is.

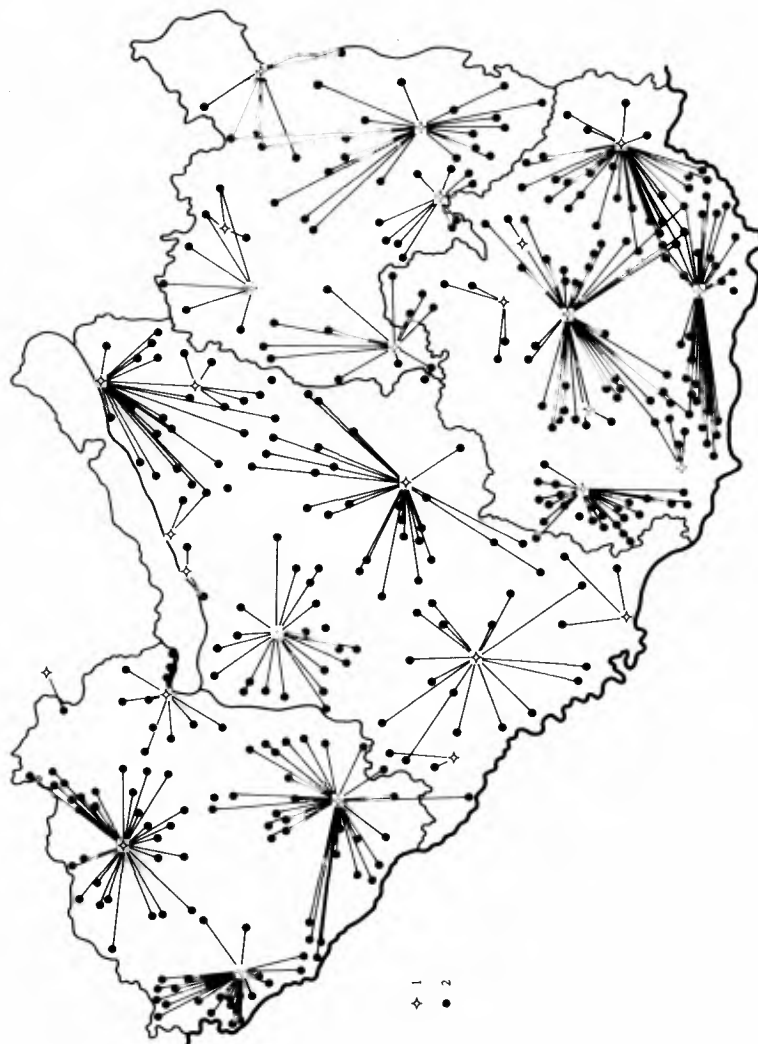
6. ÁBRA
Szolgáltató központok és vonzáskörzetek
(Centres and catchment areas of services)

Jelmagyarázat: 1 – szolgáltatói központként megnevezett település, 2 – község.

Szerkesztette: Hajdú Zoltán.

7. ÁBRA
Középfokú egészségügyi központok és vonzaskörzetek
(Medium level centres and catchment areas of health care)

Jelmagyarázat: 1 – egészségügyi központként megnevezett település, 2 – község.

Szerkesztette: Hajdú Zoltán.

Termelési térkapcsolatok

A mezőgazdasági termelési, szervezeti, ellátási kapcsolatok csak részben ragadhatóak meg vonzaskörzeti problematikaként. A kérdőívben ezért „érdekeltség” néven jelöltük a kapcsolatok jellegét. A mezőgazdasági településközi kapcsolatok a kárpótlás és privatizáció következtében jelentősen átalakultak az 1990-es évek során. A megfogalmazott települési „érdekeltségek” bonyolult településközi rendszert mutatnak, de válaszadóink jelentős számban nem tudták, vagy nem akarták megfogalmazni álláspontjukat.

Az ipar vonatkozásában az ingázási településközi kapcsolatokat tekintjük egyfajta vonzaskörzet-jelző struktúrának (8. ábra). Az ingázó központok elsődlegesen a városok, de néhány sajátos ipari község is jelentős térszervező hatást gyakorol e tekintetben. Ebből a szempontból nagysága miatt Beremend emelhető ki. A megyehatárokat Nagykánya térségében lépik át leginkább az ingázási kapcsolatok. „Régióközi” vonzást jelent Baja, Sümeg, Tapolca, valamint Somogy megye északkeleti és Tolna megye északnyugati részén Budapest, illetve Székesfehérvár.

A középfokú vonzaskörzeti térkapcsolatok összegzése

Válaszadóink többsége (Mely település/ek/ középfokú vonzaskörzetébe sorolja leginkább a községet?) a középfokú kapcsolatok összegzését tekintve, a részválaszok feldolgozása függvényében is, jól szintetizálta a településközi kapcsolatokat „átlagát”, és besorolta községét valamely település középfokú vonzaskörzetébe (9. ábra).

A középfokú körzetek elsősorban városközpontúak, a középfokú vonzaskörzetközpon-
tok között megjelölt mikroközpontok elsődlegesen értelmezési problémát hordoznak.

A lehatárolt középfokú vonzaskörzetek többségükben nem képeznek homogén teret, mindenekelőtt a megyeszékhelyek vonzása perforálja a kisvárosok vonzaskörzetét. A vonzaskörzetek több esetben átlépik a megyehatárt.

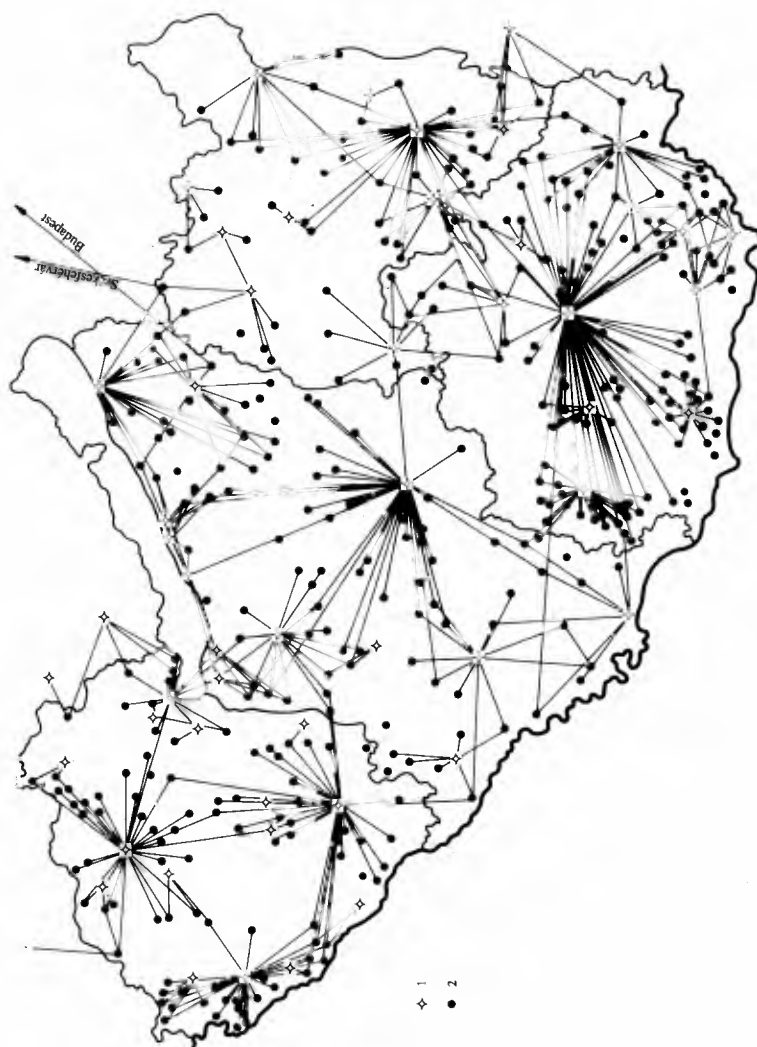
A községek jövőbeni együttműködési hajlandósága, illetve annak „céltelepülései”

A városokkal kialakítandó kapcsolatokban való érdekelttség és a jövőbeni együttműködésre való hajlandóság tekintetében elég sok közreműködőnk „nem vállalta a besorolás felelősségét”. Ennek ellenére izgalmas az „együttműködési céltelepülések” áttekintése, s néhány település orientációjának elemzése (10. ábra).

Az együttműködési „céltelepülések” elsősorban a városok, de jó néhány esetben direkt módon megfogalmazott fenntartások jelentek meg elsősorban egy-egy nagyvárossal szemben.

A régió, megye- és vonzaskörzeti határon fekvő települések esetleg több várossal is szívesen alakítanának ki komplex együttműködést.

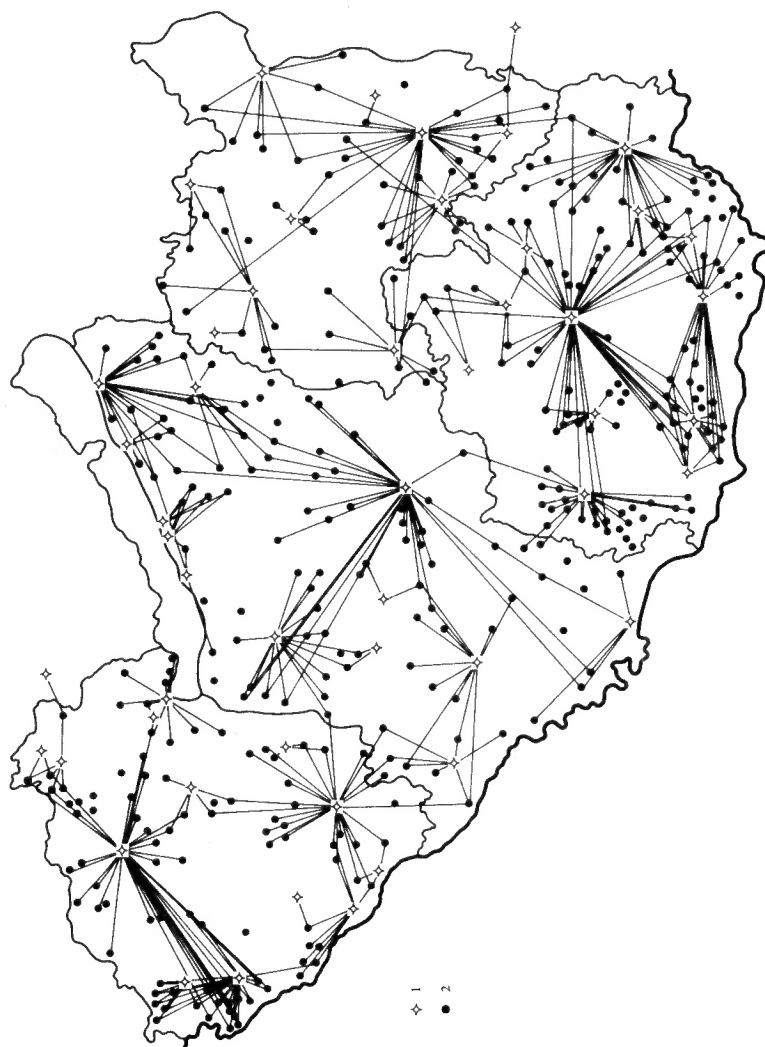
8. ÁBRA
Ipari ingázási kapcsolatszervezetek
(Commuting connections in industry)

Jelmagyarázat: 1 – ipari ingázási központként megnevezett település, 2 – község.

Szerkesztette: Hajdú Zoltán.

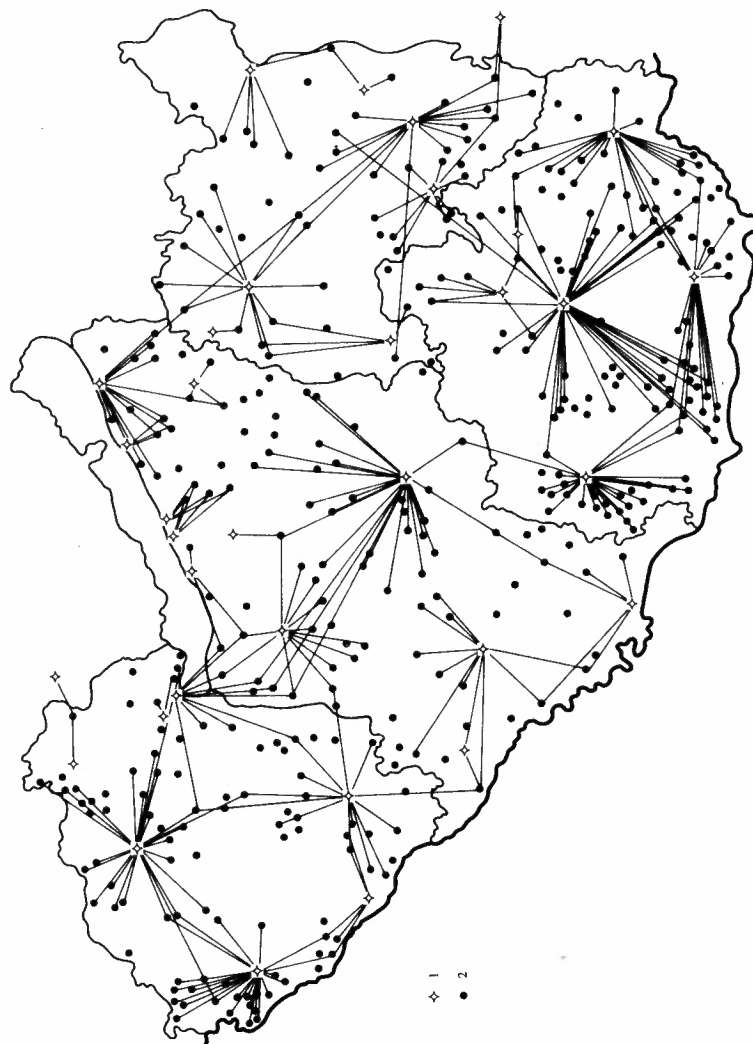
9. ÁBRA
A komplex középfokú vonzáskörzetek
(Complex connections of medium level catchment areas)

Jelmagyarázat: 1 – komplex középfokú vonzáskörzeti központként megnevezett település, 2 – község.
Szerkesztette: Hajdú Zoltán.

10. ÁBRA

A községek középfokú központokkal való együttműködési készsége
(Willingness of the villages to cooperate with the medium level centres)

Jelmagyarázat: 1 – együttműködési partnerként megnevezett központ, 2 – község.

Szerkesztette: Hajdú Zoltán.

A régióközi vonzáskörzeti kapcsolatok, s jövőbeni együttműködési törekvések nem széles körűek. Sümegcsehi szinte minden tekintetben Sümeghez vonzódik, s csak kiegészítő jellegű kapcsolatokat épített ki Zalaszentgróttal. Bátaszék, Pörboly egyaránt Baja és Szekszárd között „ingadozik”, de méginkább összekötő kapcsolatokat formál.

A megyehatár menti „átvonzódások” és komplex együttműködési törekvések már szélesebb körűek mint a régióköziek, ezek az átfedések megjelennek minden szomszédos megyehatáron. A kapcsolatok intenzitása elsősorban a megyehatáron vagy annak közelében elhelyezkedő város nagyságától függ. Gyékényes nagykanizsai kapcsolódása rendkívül erős, s e mellett kiegészítő tartalmú a Csurgóval és Nagyatáddal fenntartott kapcsolatrendszere. Keszthely hatása erős Somogy megye északnyugati részén, s az idegenforgalomban és a környezetvédelemben érdekelt somogyi települések szívesen alakítanának ki vele szélesebb körű együttműködést.

A megyén belüli vonzáskörzetek elkülönülése sem mechanikus. Nagykanizsa és Zalaegerszeg között egy viszonylag széles közös vonzáskörzeti sáv alakult ki, hasonlóan zonális jellegű a Zalaegerszeg – Lenti vonzáskörzet elhatárolódása is.

A Balaton-térség belső vonzáskörzet-szerveződése rendkívül sajátos, egyes részekén problematikus. A déli part városainak vonzáskörzetei nem válnak el élesen. A Keszthelytől Siófokig szinte teljesen beépült partszakasz sokközpontú településközi kapcsolatrendszert hoz létre.

Összegzés

A kérdőív feldolgozásának tapasztalatai azt mutatják, hogy a módszer alkalmas a településközi kapcsolatok sokszínűségének, belső tartalmának és területi konfigurációjának feltárására.

A Dél-Dunántúl középfokú központ- és vonzáskörzet-rendszere jelentős részben történetileg determinált. A közös jegyeken túl – részben a megyeszékhelyek eltérő fejlettsége következtében – megyénként is sajátos struktúrák alakultak ki. A középfokú vonzáskörzetek nem képeznek zárt területi formációt, mindenekelőtt a régió, a megye- és a vonzáskörzeti határon fekvő települések vonzódása többirányú.

A községek jelentős részében megérett a felismerés, hogy „önállóságuk megélése után”, érdekeiket felismerve és érvényesítve ismét szerves együttműködést alakítsanak ki a korábbi vagy új térségi központtal. Ez az együttműködés az érdekközösség felismerésén nyugodhat, kívülről erőltetni nem kell és nem szabad, de befolyásolni lehet, mindenekelőtt a társulások fokozottabb anyagi támogatásával.

THE TERRITORIAL ORDER OF THE MEDIUM-LEVEL CATCHMENT AREAS OF SOUTH TRANSDANUBIA

ZOLTÁN HAJDÚ

From 876 settlement self governments of South Transdanubia (Baranya, Somogy, Tolna, Zala) 378 (43.2%) filled out the questionnaire about the inner catchment area organisation of the region.

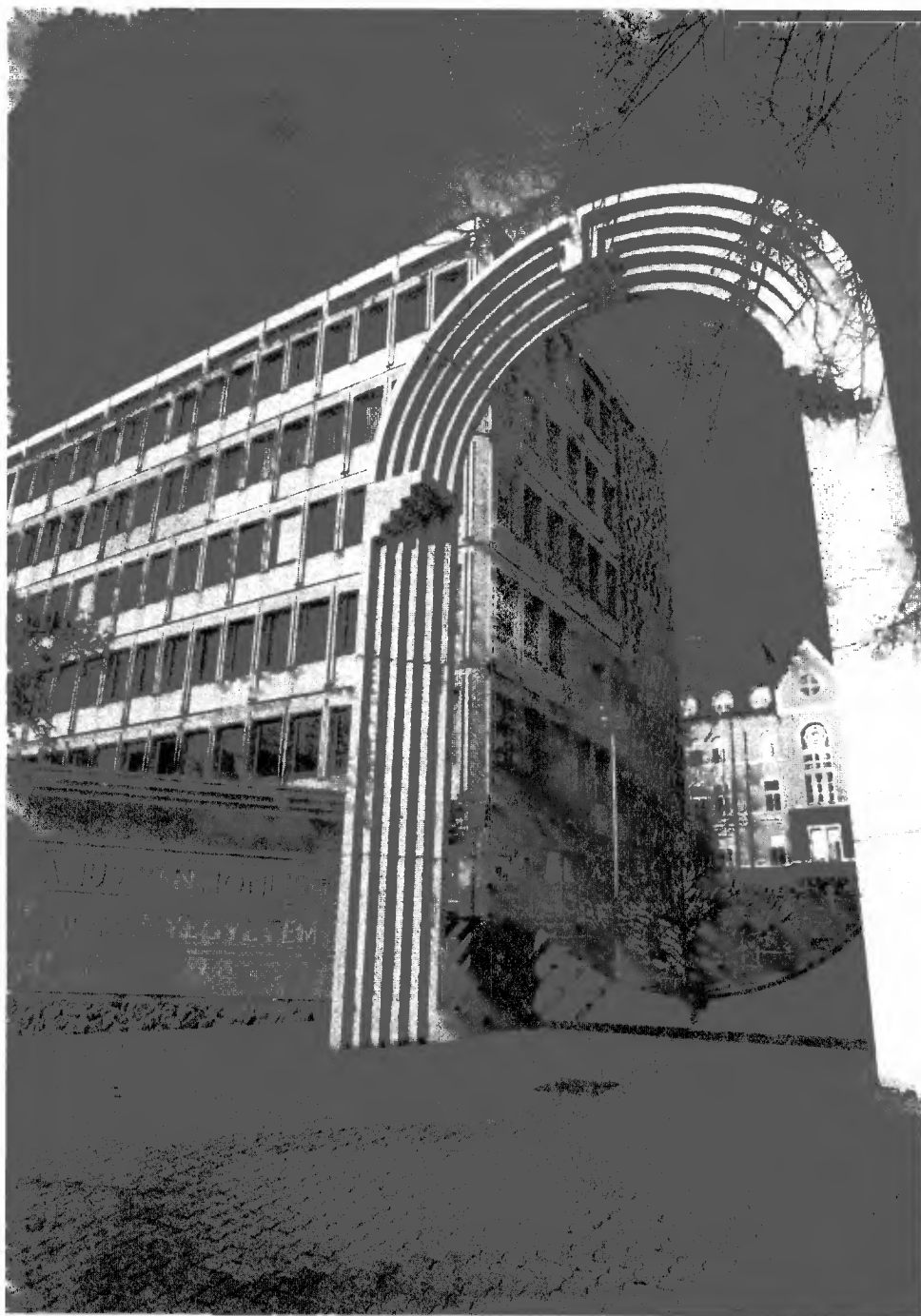
The questionnaire and the answers given included the evaluation of the administrative, educational, trade, financial, personal service, health care, productive connections, the definition of the centres of the catchment areas.

In South Transdanubia it is usually the towns that have functions of seat administration of medium-level catchment areas – though not in totality – , the medium-level catchment areas are historically determined many times.

The medium-level catchment areas do not form closed spatial units, most of the catchment areas have so-called "perforated" space. It is especially the bigger, functionally more developed county seats whose attraction reaches into the catchment areas of other towns.

The medium-level catchment areas reach over the borders of both the county and the "region".

Translated by Zoltán Raffay

Janus Pannonius Tudományegyetem (Mánfai Gy.)